

IV.4 Mobilita kvalifikovaných lidských zdrojů

Základem pro monitorování pohybu kvalifikovaných lidských zdrojů ve vědě a technologiích na mezinárodní úrovni je souhrnná publikace **OECD - Science, Technology and Industry Scoreboard (2005)**. Příliv kvalifikovaných lidských zdrojů ze zahraničí tvoří spolu s čerstvými absolventy terciárního stupně vzdělávání a toky v rámci národního hospodářství (viz kapitola II.4.) nabídku lidských zdrojů ve vědě a technologiích.

Obzvláště v posledních letech je možno pozorovat tendenci k získávání kvalifikovaných pracovníků ze zahraničí a zároveň jejich rostoucí mobilitu. Zatímco mezi zeměmi OECD je bilance mezinárodního pohybu lidských zdrojů poměrně vyrovnaná, existuje obava, že v některých rozvojových zemích zesílí tzv. „**únik mozků**“. Odliv kvalifikovaných pracovníků může mít zásadní vliv na ekonomický růst dané země.

Mezinárodní srovnání je vcelku složité s ohledem na nedostatek datových zdrojů mapujících trvalé či dočasné toky a na nástroje jejich měření na národních úrovních. Speciální databáze OECD věnovaná imigrantům a emigrantům využívá několika různých pramenů, pomocí jichž lze odhadnout zásobu a toky kvalifikovaných lidských zdrojů v cílových zemích OECD. Základní kámen tvoří **statistika sčítání obyvatelstva**, která proběhla ve většině členských zemí kolem roku 2000. U zemí, které neprovádějí sčítání obyvatelstva, pochází údaje z populačních registrů či z výzkumů obsahujících dostatečně velké vzorky obyvatelstva. Data získaná z cenzů byla použita pro 23 z 29 účastnických zemí; ostatní zdroje pro zbývajících 6 zemí (bez účasti Islandu). Databáze v současné době obsahuje datové záznamy o cizincích působících v zemích OECD na třech úrovních: podle místa narození, národnosti a dosaženého vzdělání.

Tato databáze je prvním mezinárodně porovnatelným souborem dat s podrobnou informací o cizincích žijících v členských zemích OECD. **Emigranti** jsou definováni jako rezidenti pobývající v některé ze zemí OECD, kteří se narodili v jiné členské zemi nebo ostatních zemích, bez ohledu na to, zda-li jim bylo uděleno občanství. Informace v této databázi odrážejí kumulativní efekt pohybů nejen v rámci zemí OECD, ale také příliv lidských zdrojů z ostatních zemí za poslední desetiletí.

Mezi kvalifikované lidské zdroje patří absolventi terciárního stupně vzdělání, kteří jsou definováni dle Mezinárodní standardní klasifikace vzdělání ISCED 97¹ zahrnující následující stupně:

- **ISCED stupeň 5B** - v českém prostředí jde o pomaturitní vzdělávání absolvováním studijních programů vyšších odborných škol a konzervatoří,
- **ISCED stupeň 5A** - vysokoškolské vzdělání, které zahrnuje bakalářské a magisterské studijní programy, které nevedou přímo k udělení vědecké kvalifikace a
- **ISCED stupeň 6** - studijní programy, které vedou k udělení diplomu vědeckého stupně.

Do popředí se stále více dostává mezinárodní mobilita studentů právě doktorandského stupně studia (ISCED 6). Tyto kvalifikované lidské zdroje tvoří nejen terciárně vzdělanou složku populace, ale zároveň se během svých studií angažují ve výzkumu a vývoji. Použitá data byla získána v rámci **projektu INES²**, na kterém se společně podílely OECD, UNESCO a Eurostat. Počet studentů, kteří zahájili doktorandské studium v zahraničí je měřen pomocí dostupných dat v každé členské zemi OECD. Studenti jsou klasifikováni jako **zahraniční studenti**, pokud nejsou občany země, ve které byla data sebrána.

Údaje o mobilitě kvalifikovaných lidských zdrojů a jejich specifikách jsou získávány z dostupných dat v jednotlivých zemích. Tato jsou následně zpracována v databázích OECD: **Educational Database, May 2005; Database on Immigrants and Expatriates, April 2005**. Základní definice lidských zdrojů ve vědě a technologiích je obsažena v Canberra manuálu (Manuál pro měření lidských zdrojů ve vědě a technologiích, OECD a Eurostat, 1995)³.

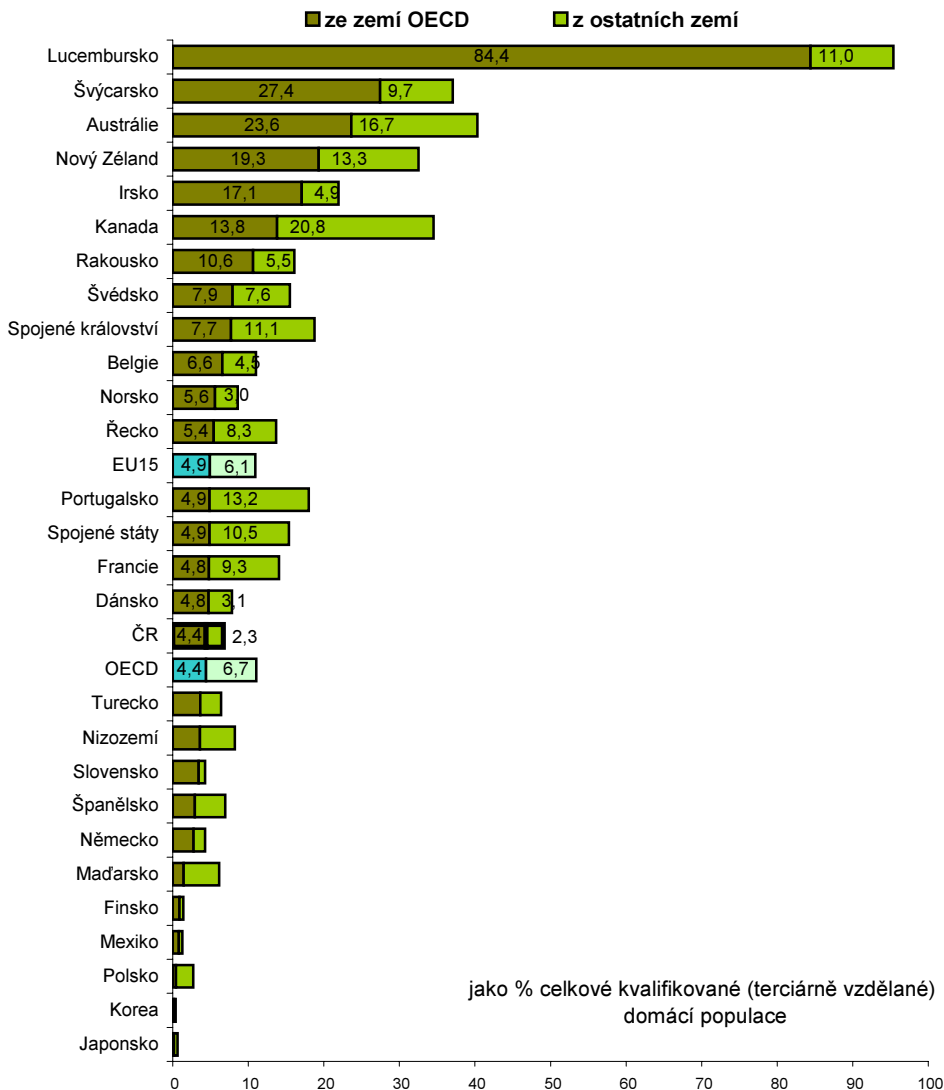
¹ International Classification of Education, UNESCO

² Indicators for Education Systems

³ OECD and Eurostat (1995), Manual on the Measurement of Human Resources Devoted to S&T

IV. VaT a EKONOMICKÁ GLOBALIZACE - Mobilita kvalifikovaných lidských zdrojů

Graf 168: Mobilita kvalifikovaných lidských zdrojů podle cílové země v r. 2001 (1)

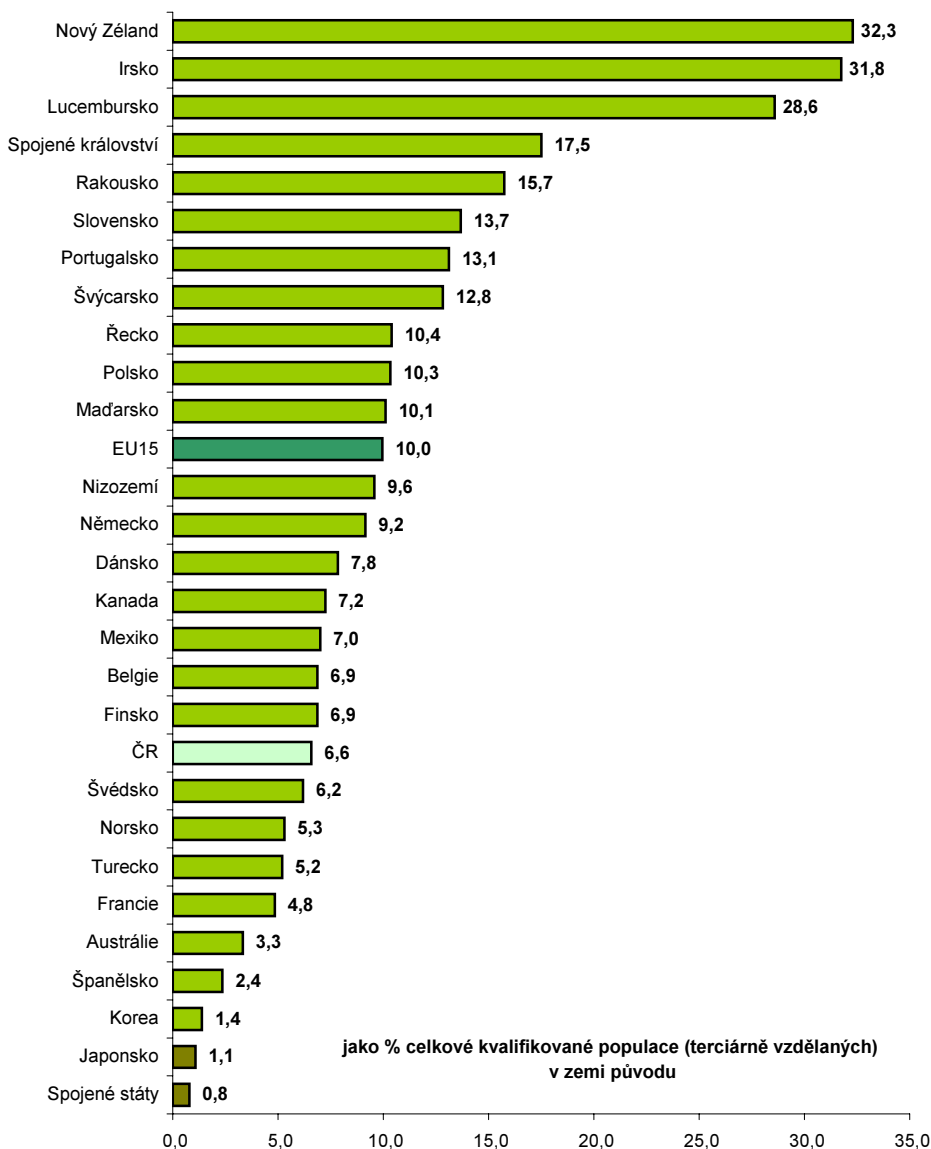

1) 2003 pro Norsko a Švédsko. 2002 pro Dánsko a Irsko. 2000 pro Finsko, Japonsko, Koreu, Mexiko, Švýcarsko, Turecko a USA. 1999 pro Francii. 1999-2002 pro Německo. 2001 pro ostatní země

Zdroj: OECD, database on immigrants and expatriates, April 2005

IV. VaT a EKONOMICKÁ GLOBALIZACE - Mobilita kvalifikovaných lidských zdrojů

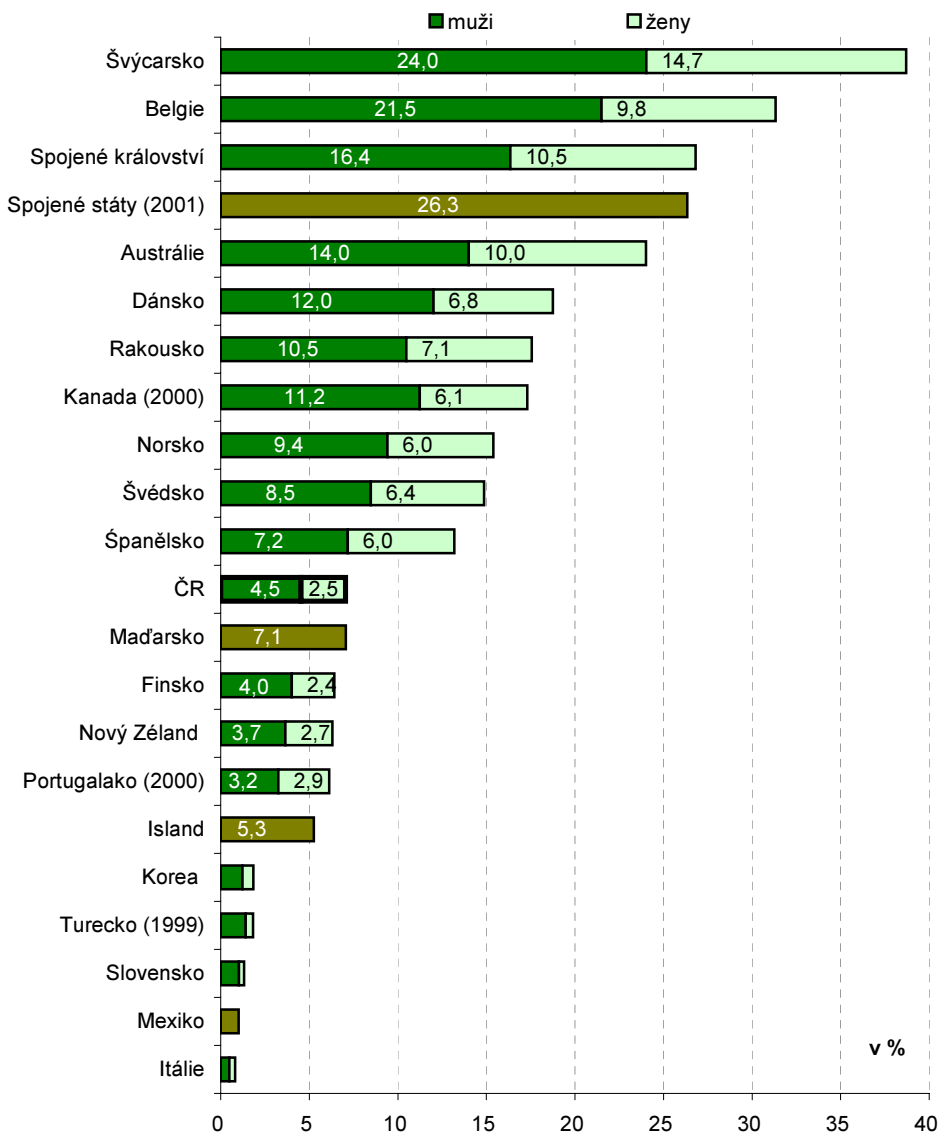
Graf 169: Mobilita kvalifikovaných lidských zdrojů podle země původu v r. 2001¹

¹ 2003 for Nor. a Švéd. 2002 pro Dán. a Irsko. 2000 pro Fin., Jap., Koreu, Mex., Švýc., Tur. a USA.

IV. VaT a EKONOMICKÁ GLOBALIZACE - Mobilita kvalifikovaných LZ

Graf 170: Zahraniční studenti doktorandských programů podle pohlaví, jako % všech studentů, kteří zahájili doktorandské studium v dané zemi v roce 2002

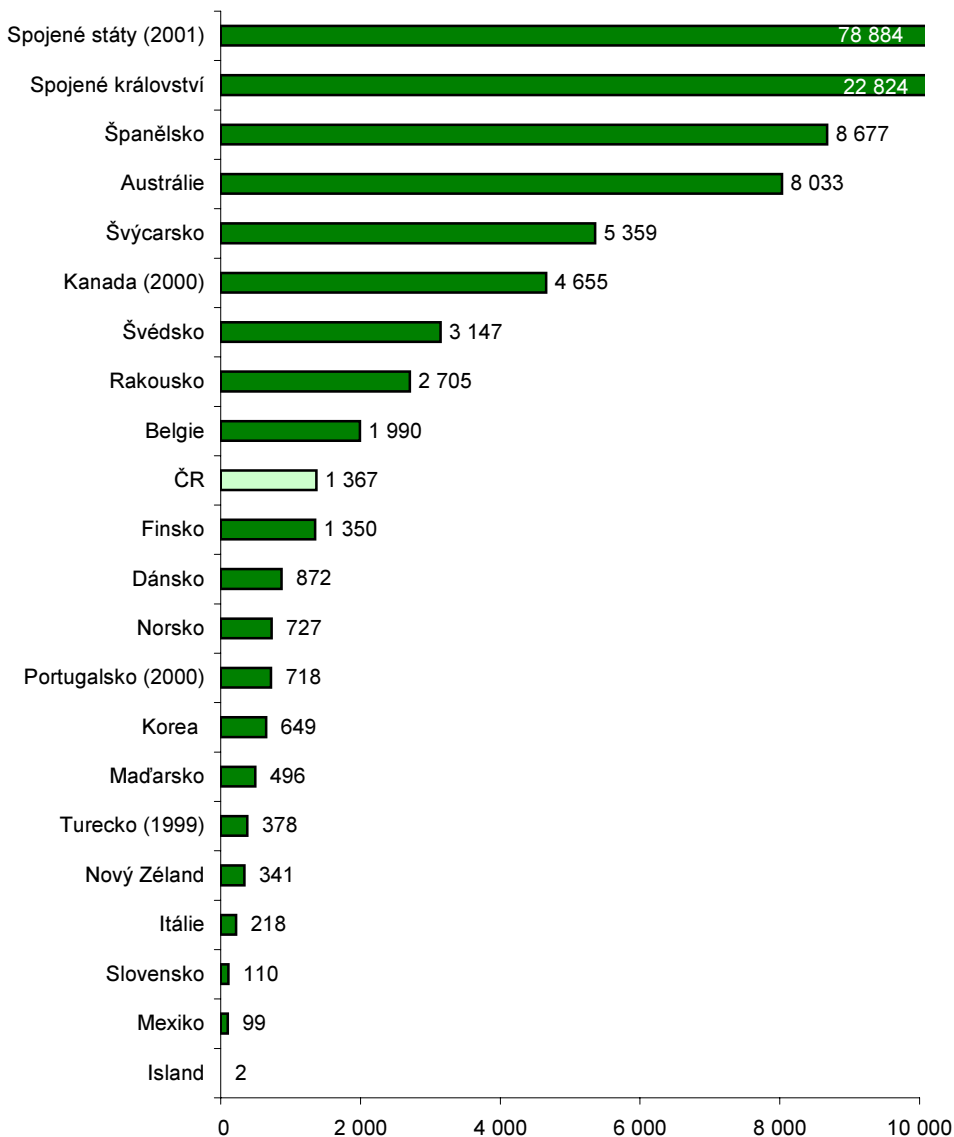
Pozn: 1) Včetně zahr. studentů z nečlenských zemí OECD

2) údaje pro USA, Maď., Island a Mex. pouze celkem

Zdroj: OECD, Education database, 2005

IV. VaT a EKONOMICKÁ GLOBALIZACE - Mobilita kvalifikovaných LZ

Graf 171: Počet zahraničních studentů doktorandských programů
podle cílové země (v tis.) v roce 2002

Pozn: údaje včetně zahr. studentů z nečlenských zemí OECD

Zdroj: OECD, Education database, 2005